

в першу чергу, не кількісними показниками, а вмінням тактовно, грамотно, і головне – з суворим дотриманням законності побудувати та провести допит. Оскільки доказова інформація може бути виявлена, правильно сприйнята і використана слідчим тільки за умови вільного володіння ним тактикою допиту, всією системою спеціальних прийомів і методів. Тому слідчі повинні володіти не тільки глибокими професійними знаннями, а також повинні мати психологічну підготовку та бути психоемоційно стійкими.

Список використаних джерел:

1. Бишевец О.В. Тактико-психологічне забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій: навч. посібник. Київ: Алерта, 2015. – С. 140.
2. Шепітько В.Ю. Довідник слідчого / В.Ю. Шепітько. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2001. – 208 с.
3. Шепітько В.Ю. Юридична психологія : підручник / Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. – 3-тє вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2019. – 288 с.
4. Криміналістика. Мультимедійний підручник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/kriminalist/info/home.html>
5. Смоков С.М. Внутрішнє переконання слідчого і його роль при прийнятті процесуальних рішень: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. «Кримінальний процес і криміналістика, судова експертиза» / С.М. Смоков. – К.: Академія внутрішніх справ, 2002. – 19 с.

Приступа Д.В.

курсант,

Науковий керівник: Гіденко Є.С.

магістр права, викладач,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

РОЗМЕЖУВАННЯ УЧАСТІ ЗАХИСНИКА ТА АДВОКАТА НА ЕТАПІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Головним завданням правової держави, до якої належить сучасна Україна, є забезпечення, охорона, захист і реалізація основних прав і свобод людини і громадянина. Проте, особа, яка порушує закони, регламентовані державою має бути обмеженою у певних правах та законних інтересах.

Основний закон України регламентує право кожної особи на правову допомогу та вільний вибір захисника своїх прав (ст. 59) [1]. Окрема категорія суб'єктів кримінального провадження, таких як підозрюваний, обвинувачений, виправданий або засуджений має право на захист, який полягає у наданні йому можливості отримати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення, а також право користуватися правовою допомогою захисника [2].

Процесуальний статус захисника, організація і виконання його функцій та професійної діяльності у різних галузях права завжди були і будуть в центрі уваги дослідників, які вивчають процес у різних сферах права. Зокрема ці питання були предметом вивчення в роботах М.О. Бакаєва, М.А. Погорецького, Т.В. Варфоломєєвої, Ю.М. Грошевого, В.Г. Гончаренко, В.О. Попелюшко, В.Т. Нора, М.М. Михеєнка та інших.

Кримінальний процесуальний кодекс зазначає, що захисником є адвокат, який здійснює захист наступної категорії осіб: 1) підозрюваного; 2) обвинуваченого; 3) засудженого; 4) виправданого; 5) особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування; 6) особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію). Також важливим критерієм є те, що захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесені до Єдиного реєстру адвокатів України [2].

Під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, він має право вчиняти будь-які дії, що не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги, зокрема: 1) звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб); 2) ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом; 3) скласти заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у встановленому законом порядку; 4) збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою, тощо (ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») [3].

В свою чергу захисник користується процесуальними правами підозрюваного, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав,

реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним і не може бути доручена захиснику (наприклад, право давати показання). Тому, захисник має право: 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюють його клієнта; 2) вимагати перевірки обґрунтованості затримання; 3) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази; 4) брати участь у проведенні процесуальних дій; 5) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу; 6) застосовувати з додержанням вимог КПК технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь; 7) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо; 8) заявляти відводи; 9) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в передбаченому КПК порядку, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі ст. 290 КПК; 10) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення; 11) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК; 12) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра не підтвердилася; 13) в разі необхідності користуватися послугами перекладача (ч. 3 ст. 42 КПК).

Захисник також має право брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних дій, що проводяться за участю підозрюваного, до першого допиту підозрюваного мати з ним конфіденційне побачення без дозволу слідчого, прокурора, суду, а після першого допиту – такі ж побачення без обмеження кількості та тривалості. [4].

Відповідно до ст. 53 КПК слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані залучити захисника для проведення окремої процесуальної дії в порядку, передбаченому ст. 49 КПК, виключно у невідкладних випадках, коли є потреба у проведенні невідкладної процесуальної дії за участю захисника, а завчасно повідомлений захисник не може прибути для участі у проведенні процесуальної дії чи забезпечити участь іншого захисника або якщо підозрюваний, обвинувачений виявив бажання, але ще не встиг залучити захисника або прибуття обраного захисника неможливе.

Суди констатують існування проблеми щодо затримання особи в установлені законом строки (ст. 211 КПК), через ухилення захисника від явки в суд на розгляд клопотання про затримання особи.

Тому у разі, коли підозрюваний, обвинувачений не залучив захисника або обраний захисник протягом 24 годин не має змоги прибути у судове

засідання для проведення процесуальної дії, яка належить до невідкладних, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд мають право запропонувати підозрюваному, обвинуваченому залучити іншого захисника.

Якщо підозрюваний, обвинувачений відмовиться від залучення іншого захисника, а проведення невідкладної процесуальної дії передбачає участь захисника, то слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані залучити захисника у порядку, передбаченому ст. 49 КПК.

Результати аналізу судової практики засвідчили, що залучення захисника для проведення окремої процесуальної дії здійснювалось у більшості випадків внаслідок неявки раніше залученого захисника.

Призначаючи захисника для проведення окремої процесуальної дії, необхідно забезпечувати реалізацію його права на ознайомлення з матеріалами провадження, конфіденційне спілкування з підзахисним тощо [5].

Проаналізувавши вищевказане, доходимо висновку, що одна з основних засад кримінального провадження – забезпечення права на захист, не може бути не виконаною, особливо у випадку, якщо під час здійснення процесуальних дій, відсутній підозрюваний або обвинувачений.

На досвіді судової практики виникає бачення, що для того, аби дотримуватися законності необхідно вивчати більшу кількість нормативних актів. Адже одним кримінальним процесуальним кодексом не обмежується увесь процес проведення досудового розслідування. Насправді кваліфікований захисник має варіювати багатьма кодексами, законами, підзаконними актами, наказами, інструкціями тощо. Теоретична база дасть змогу освіченому юристу більш якісно та досконало виконувати свою роботу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141 поточна редакція від 21.02.2019, підстава – 2680-VIII.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, поточна редакція від 28.11.2019, підстава – 263-IX.
3. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282 поточна редакція від 05.01.2017, підстава – 1798-VIII.
4. Шатарська Т. Участь адвоката на стадії досудового розслідування, його права та обов'язки. Участь адвоката у слідчих (розшукових) діях. Суть, методика, значення та тактика участі адвоката в процесуальних діях на стадії досудового розслідування / Шатарська Т. // 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.shatarska.in.ua/5-uchast-advokata-na-stadi%D1%97-dosudovogo>

rozsliduvannya-jogo-prava-ta-obovyazki-uchast-advokata-u-slidchix-rozshukovix-diyax-sut-metodika-znachennya-ta-taktika-uchasti-advokata-v-procesua/

5. ВССУ: Узагальнення судової практики про забезпечення права на захист у кримінальному провадженні (витяг). – 25.09.2015 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://protocol.ua/ua/vssu_uzagalnennya_sudovoi_praktiki_pro_zabezpechennya_prava_na_zahist_u_kriminalnomu_provadzenni_\(vityag\)/](https://protocol.ua/ua/vssu_uzagalnennya_sudovoi_praktiki_pro_zabezpechennya_prava_na_zahist_u_kriminalnomu_provadzenni_(vityag)/)

Симкович В.В.

судовий експерт,

Закарпатський науково-дослідний

експертно-криміналістичний центр

Міністерства внутрішніх справ України

МОЖЛИВІСТЬ ВІДКРИВАННЯ СТОРОННІМ ПРЕДМЕТОМ ЦИЛІНДРОВОГО МЕХАНІЗМУ З ВМОНТОВАНИМ КЛЮЧЕМ

Одним із завдань трасологічної експертизи є дослідження замків та замикаючих пристроїв. На вирішення такої експертизи можуть ставитися питання щодо наявності слідів, які могли виникнути при відкритті замка сторонніми предметами (слід від відмичок, бамп-ключів, тощо) та виявлення сторонніх предметів всередині замка.

З метою вирішення таких питань експерт-трасолог розбирає замок (або механізм) та досліджує його внутрішні поверхні. Дослідження замків в установах Експертної служби МВС України проводиться згідно «Методики трасологічного дослідження замків» (реєстраційний код методики 4.2.34 згідно Реєстру методик проведення судових експертиз), а також іншої спеціальної літератури.

Як свідчить практика, з метою встановлення, чи відкривався замок (механізм) стороннім предметом, дослідженню підлягають зазвичай кодові штифти та циліндр, а в певних випадках, й внутрішні поверхні корпусу, оскільки саме на вищеперахованих об'єктах можуть залишатися сліди від відмички, бамп-ключа, тощо. На інших же частинах механізму залишення таких слідів вважається малоймовірним. Зазвичай, для відповіді на питання «чи відкривався циліндровий механізм стороннім ключем?» необхідний повний комплекс ознак (сліди на кодових штифтах, циліндрі та напівкільцеві потертості на внутрішніх